

გ - 53

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

თალიკო ბერიძე

კომპოზიტები საშუალ ქართულ ში

სპეციალობა 10.02.01 – ქართული ენა

ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატის სამეცნიერო
ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი დისერტაცია

ა მ ბ თ რ ე ფ ე რ ა ბ ი

თბილისი
2006

ნაშრომი შესრულებულია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ახალი ქართული ენის კათედრაზე

სამეცნიერო ხელმძღვანელი

ელექნე ბაბუნაშვილი,
ფილოლოგის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი (10.02.01)

ოფიციალური
ოპონენტები:

- გიორგი გოგოლაშვილი,
ფილოლოგის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი (10.02.01)
  - ნანა ლოლაძე,
ფილოლოგის მეცნიერებათა
ქანდიდატი (10.02.01)

დისერტაციის დაცვა შედგება 2006 წლის 22 მარტს, 13.00
საათზე ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტთან არსებული P 10.07. №7
სადისერტაციო საბჭოს სხდომაზე.

მისამართი : თბილისი, 0128, ი. ჭავჭავაძის გამზირი № 1,
I კორპუსი, 93-ე ბულდოზორია.

დისერტაციის გაცნობა შეიძლება თსუ სამეცნიერო
ბიბლიორაგიზმი.

მისამართი : თბილისი, 0134, უნივერსიტეტის ქ. № 2.

ავტორეფერაციის დაიგზავნა 2006 წლის 22 ოქტომბერს.

სადისერტაციო საბჭოს სწავლული
მდივანი, ფილოლოგიის მეცნიერება

Денежнотехническому институту
Банка России

Dr. Jayaraj Rao. కృష్ణదామ

თემის აქტუალობა

յոզելո յնօս լցվեսօցար պոճօ սաշմշեցա գանմազլռօձա՛ն ոչեցօ և ա շպրտ մծութարո և մոյնուղո եցեծա. մին յրտ-յրտ սա՛մշալցեծա վարմութցենս աեալո լցվեսօցար յրտյուլցեծա վարմութեա յոյժեցա մշյերտացեծա, անց րուլո սորբյեծա, յոմեռնութցեծա վարմութունա.

კომპოზიტი ანუ თხელი სახელი როლი სიტყვაა, რომელიც შეიძლება ორი ან რამდენიმე მარტივი ან ნაწარმოები ფუძისგან იყოს შემდგარი.

მიუხედავად იმისა, რომ კომპოზიტთა შესწავლას დიდი ხნის ისტორია აქვს და არა მარტო ზოგად, არამედ ქართულ ენათმეცნიერებაშიც, არის რიგი პრობლემური საკითხი, რომლებიც დაკავშირებულია როგორც კომპოზიტთა კლასიფიკაციასთან, ასევე მათ შესწავლასთან ქართული ენის განვითარების მთელ სიგრძეზე.

“ჟირველეს ჟოვლისა, არ არსებობს კომპოზიტთა ერთიანი საკლასიფიკაციო პრინციპი – მეორეცადა და კომპოზიტები საკმაოდ ქარგადაა შესწავლილი ძველი და ახალი ქართული ენის მასალის გამოყენებით, მაგრამ ამ თვალსაზრისით სრულად შეუსწავლელია საშუალი ქართული. სწორედ ამაში მდგომარეობს საკლასი პრობლემის აქტუალობაც.

მეცნიერული სიახლე

საშუალი ქართულის ენობრივ მასალაზე დაყრდნობით
პირველადაა შესწავლილი ქართული ენის განვითარების ამ
მონაკვეთისათვის დამახასიათებელი ქომპოზიტები, სახელდობრ:
არსებული კლასიფიკაციის საფუძველზე გამოყოფილია
კომპოზიტთა ყოველგვარი სახეები — უშემგაორეოცებული,
ნაირფურისანი, — სახელიანი, ზმინიანი და უფორმოსიტევიანი
კომპოზიტები. ცალკეა განხილული ქომპოზიტთა წარმომავლობის
საკითხიც. აღნიშნულია, რომ როგორი სიტყვების სიჭარბე ამ
პერიოდის სალიტერატურო ენაში ზოგჯერ გამოწვეულია ახალ
ცნებათა გადმოცემის საჭიროებით, ზოგი ახალი კომპოზიტის
გაჩენა კი ნაწილობრივ შეიძლება აიხსნას ქართულთან
კულტურულ-ისტორიულ ურთიერთობაში მყოფი სალიტერატურო
ენების გავლენით. ამიტომაა, რომ უკვე ძველ ქართულში და
განსაკუთრებით საშუალში ქომპოზიტები ხშირად გხვდება.

დღოთა განმავლობაში ბევრი ქომპოზიტი ჩამოიშორა ენამ და თანამედროვე ქართულში ეს ქომპოზიტები ადამ იხმარება.